

PROF. DR. HAYRİYE AMÂL (1912-2005)

Prof. Dr. Hayriye Amâl 1912 yılında İstanbul'da doğmuştur. İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Eczacı Okulunu 1935 de bitirdikten sonra 1936 da, aynı okulun o zamanki adıyla İspençiyari Kimya Enstitüsünde asistanlığa başlamıştır. O dönemde İspençiyari Kimya Enstitüsü Direktörlüğünü sürdüren Prof.Dr.P.Duquénois'nin danışmanlığında, 1942 yılında doktorasını vermiştir. 1944 de doçent ünvanını aldıktan sonra, bu arada Tıp Fakültesine bağlanan Eczacı Okulunda İspençiyari Kimya Enstitüsü Direktörlüğüne atanmış, 1950 de profesörlüğe yükseltilmiştir. Farmasötik Kimya Enstitüsü, zaman içinde Kürsü ve Anabilim Dalı şeklinde değişikliğe uğramış ve Prof. Amâl Farmasötik Kimya Anabilim Dalı Başkanlığı görevini emekli olduğu 1980 yılına kadar sürdürmüştür. Eczacı okulunun 1962 de Fakülte haline geçmesinde de özveri ile çalışan Prof. Amâl 44 yıllık hizmeti süresince 19 elemana doktora yaptırmış ve Türkiyede açılan diğer Eczacılık Fakülteleri de dahil olmak üzere Farmasötik Kimya Anabilim Dalının kurulmasında, öğretim elemanlarının ve öğrencilerin yetiştirilmesinde önder olmuştur. 68 adet orjinal çalışması, biri tercüme, on adedi telif olmak üzere onbir adet kitabı bulunmaktadır. Dekanlık, Profesörler Kurulu üyeliği, Yönetim Kurulu üyeliği, Senatörlük görevlerini de üstlenen ve Fransızca, İngilizce, Almanca bilen Prof. Dr. Hayriye Amâl, 1974 Türk Farmakopesinin hazırlanışındaki özenli çalışması nedeniyle 1975 yılında Sağlık Bakanlığınca takdirname ile ödüllendirilmiştir. Londra Üniversitesi Eczacılık Fakültesi (1949) ve Berlin Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nde (1965) bilimsel araştırmalar yapmıştır.

Prof.Dr. Hayriye Amal 3 Nisan 2005 tarihinde vefat etmiştir.

PROF. DR. HAYRİYE AMÂL'İN BİLİMSEL YAYINLARI

1. Amâl, H., (1 Phenyl 2,3 Dimethylpyrazolon)da 4 No.lu mevkiin Carboxyillenmesi, *Farmakolog*, 10, 88 (1940).
2. Amâl, H., Sur l'acide 1-phényl-2,3-diméthyl-5-pyrazolone-4-carboxylique, *İstanbul Fen Fak. Mec.*, A, 5, 237-239 (1941).
3. Amâl, H., Duquenois, P., Action de l'isocyanate de phényle sur le methylol-4-antipyrine, *İstanbul Fen Fak. Mec.*, A, 7, 1-5 (1942).
4. Amâl, H., Duquenois, P., Action de pentachlorure de phosphore et du chlorure de thionyle sur l'acide antipyrine-4-carboxylique, *İstanbul Fen Fak. Mec.*, A, 7, 6-12 (1942).
5. Amâl, H., Contribution à l'étude des esters gaïacol-d camphorique et de leurs dérivés, *İstanbul Fen Fak. Mec.*, A, 8, 224-252 (1943).
6. Amâl, H., Action du chlorure de thionyl sur l'acide 1-phényl-2,3-diméthyl-5-pyrazolone-4-carboxylique, *İstanbul Fen Fak. Mec.*, A, 14, 44-48 (1949).
7. Amâl, H., Etude sur la preparation de l'antipyrine-4-méthylène-gaïacol et ses dérivés, *İstanbul Fen Fak. Mec.*, A, 14, 311-316 (1949).
8. Amâl, H., Pirazolon çekirdeği taşıyan bazı maddelere nitrik asid tesiri hakkında, *Farmakolog*, 9, 125-129 (1949).
9. Amâl, H., Quelques réactions du methylol-4-antipyrine vis-a-vis des chlorures d'acides, *İstanbul Fen Fak. Mec.*, A, 14, 90-97 (1949).
10. Amâl, H., Action de l'acide nitrique sur les produits à noyau pyrazolonique, *Pharmaceutica Acta Helvetiae*, 24, 311-314 (1949).
11. Amâl, H., Condensation de l'antipyrine avec des phénols, aldéhyds-phénols, acides et amines, *İstanbul Fen Fak. Mec.*, A, 14, 317-324 (1949).
12. Amâl, H., Dai, N., Triguaiacolmethane as pH indicator, *İstanbul Fen Fak. Mec.*, A, 15, 119-123 (1950).
13. Amâl, H., Dai, N., Über ester der d,l-Campfersäure und ihre Verseifung, *İstanbul Fen Fak. Mec.*, A, 16, 18-29 (1951).
14. Amâl, H., Özger, A., Über das Verhalten von 1-phenyl-3-methyl-5-pyrazolon gegen einige Reagentien, *İstanbul Fen Fak. Mec.*, A, 16, 71-76 (1951).
15. Amâl, H., Kapuano, L., Über die Kondensation von 1-phenyl, 3-methyl, 5-pyrazolon mit vanillin, *Pharmaceutica Acta Helvetiae*, 26, 379-386 (1951).
16. Amâl, H., Kapuano, L., Über aminosubstituierte Derivate des Antipyrins, *Pharmaceutica Acta Helvetiae*, 28, 87-89 (1953).
17. Amâl, H., Alp, Ö., Über die Kondensation von einigen Thiosemicarbazonen mit chlorhaltigen Ketonen, *Pharmaceutica Acta Helvetiae*, 30, 190-195 (1955).
18. Amâl, H., Ergenç, N., Some isonicotylhydrazones, *İstanbul Fen Fak. Mec.*, C, 22, 390-392 (1957).
19. Amâl, H., Ergenç, N., Antipyrine-4-[(2'-hydrazinothiazolyl-(4'))-p-aminobenzaldehyde-hydrazone, *İstanbul Fen Fak. Mec.*, C, 23, 38-41 (1958).
20. Amâl, H., Ural, Ü. Teobromin miktar tayini hakkında, *Türkiye Eczacıları Birliği Mecmuası*, 1, 15-20 (1959).

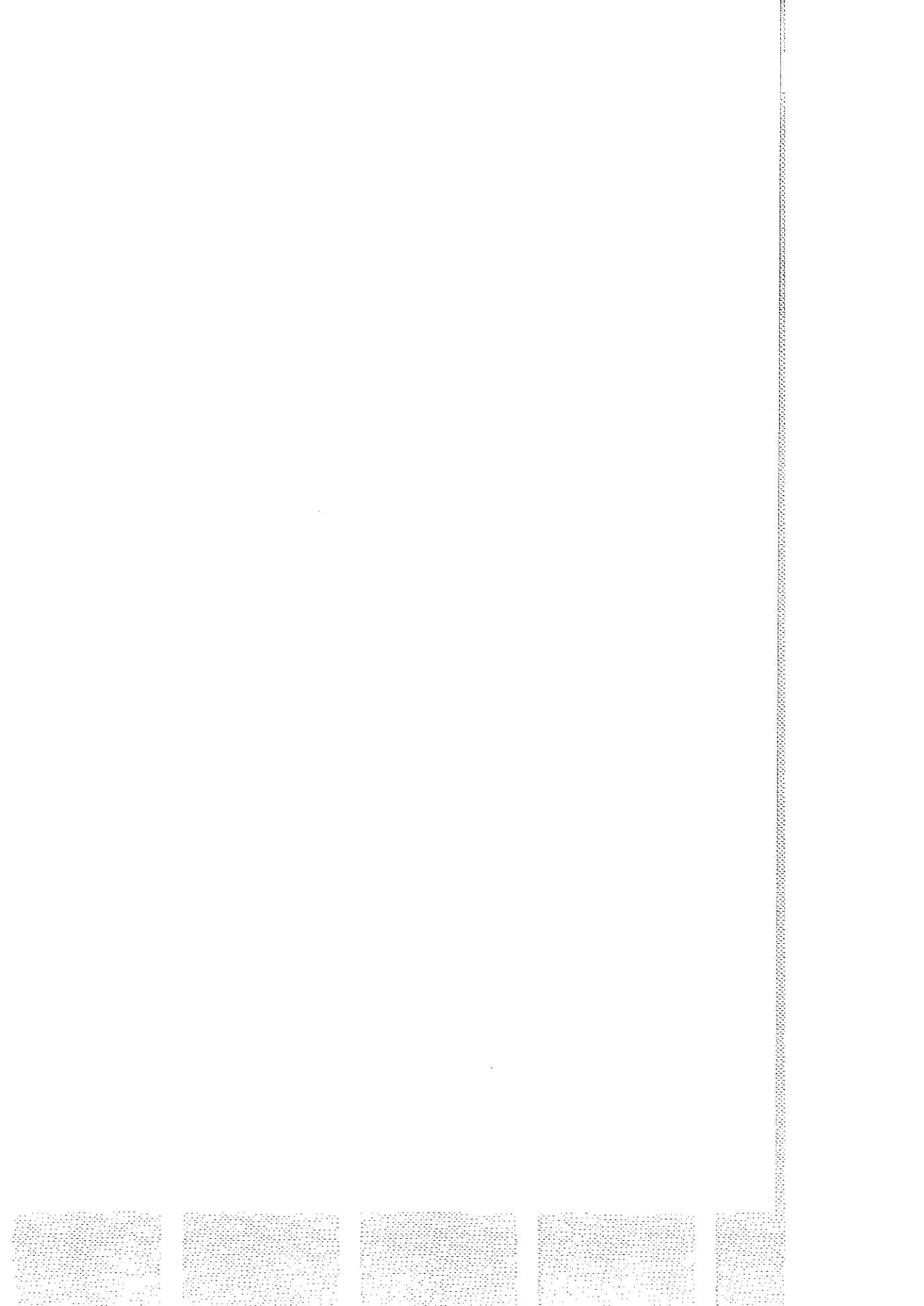
21. Amâl, H., Ergenç, N., Bazı izonikotilhidrazonların kupri kompleksleri hakkında, Eczacı-lık Bülteni, 5, 42-43 (1963).
22. Amâl, H., Onat, E. Some ureido derivatives of 4-aminosalicylic acid, İstanbul Fen Fak. Mec.,C, 27, 35-40 (1962).
23. Amâl, H., Tarcan, Ş., Pelargonium Endlicherianum Fenzl'deki flavonoid glikozidler üzerinde kromatografik çalışmalar, Eczacılık Bülteni, 5, 112-116 (1963).
24. Amâl, H., Yars, Ü., Bazı 2-aminotiazol türevleri I, İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 2, 7-13 (1966).
25. Amâl, H., Yars, Ü., Bazı 2-aminotiazol türevleri II, İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 2, 75-81 (1966).
26. Amâl, H., Ateş, Ö., Notes on the determination of iodine and chromatography of some iodinated organic compounds, İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 2, 82-83 (1966).
27. Amâl, H., Gürsoy, A., Bazı aminotiazol Schiff bazları, İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 3, 25-46 (1967).
28. Amâl, H., Demir, S., N-(Arylaminoethyl)phtalimides, İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 3, 1-6 (1967).
29. Amâl, H., Ateş, Ö., İodlu organik ilaçların kromatografik muayeneleri I, İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 3, 75-94 (1967).
30. Amâl, H., Gürsoy, A., 2-Amino-4-fenazoniltiazolün Schiff bazları, İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 3, 95-104 (1967).
31. Amâl, H., Kutlu, H., Türkiye'de yetişen Peganum Harmala L. üzerinde kimyasal araştırmalar, İstanbul Eczacılık Fak. Mec.,3, 133-147(1967).
32. Amâl, H., Gürsoy, A., 2-Amino-1,3,4-tiadiazol Schiff bazları, İstanbul Eczacılık Fak. Mec.,3, 148-154 (1967).
33. Amâl, H., Tulus, S., Sanlı, İ., A new reagent for detection of Barbiturates by TLC, İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 4, 23-27 (1968).
34. Amâl, H., Demir, S., Reaction of Sulfadiazine with sodium 1,2-naphtoquinone-4-sulfonate, İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 4, 28-30 (1968).
35. Amâl, H., Ateş, Ö. İodlu organik ilaçların kromatografik muayeneleri II, İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 4, 36-49 (1968).
36. Amâl, H., Gürsu, E., Demir, S., La Chromatographie des arylamines et des arylaminomethylphtaliminides, International symposium V chromatographie et Electrophorese., 441-446 (1968).
37. Amâl, H., Ergenç, N., Sanlı, İ., Tokath, H., Studies on sodium Novaminsulfonate, İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 5, 1-8 (1969).
38. Amâl, H., Bilgin, A.A., Derivatives of İsoniazid I, Esters of vanillidene isonicotinylhydrazide, İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 5, 46 -54 (1969).
39. Amâl, H., Demir, S., Analysis of Pharmaceuticals Containing antihistamines by quantitatif thin-layer chromatography, İstanbul Eczacılık Fak. Mec.,5, 80-92 (1969).
40. Amâl, H., Demir, S., Analysis of Pharmaceuticals Containing Antihistamines by ultraviolet Spektrophotometry, İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 6, 14 -20 (1970).
41. Amâl, H., Gürsu, E., Demir, S., Spectrophotometric analysis of some pharmaceuticals by the absorbancy ratios method, İstanbul Eczacılık Fak. Mec.,7, 30-41 (1971).

42. Amâl, H., Ateş, Ö. *Echium italicum* L.Var.biebersteinii Lac. üzerinde çalışmalar, İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 7, 85-95 (1971).
43. Amâl, H., Gözler, B., The reaction of o-, m- and p-nitro-anilines with phthalic anhydride. İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 7, 96 -102 (1971).
44. Amâl, H., Gürsoy, A., Demir, S., A Polymer of methyl ethyl ketone, İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 7, 103-108 (1971).
45. Amâl, H., Kreutzberger, A., Meyer, B., Dehydro-N-Mannich Basen fünfgliedriger Heterocyclen, Chemiker Zeitung., 96, 584 -585 (1972).
46. Amâl, H., Demir, S., Spectrophotometric determination of chlordiazepoxide hydrochloride with sodium 1,2-naphtoquinone-4-sulfonate, İstanbul Eczacılık Fak. Mec.,8, 89-94 (1972).
47. Amâl, H., Ateş, Ö., Spectrophotometric determination of Oxazepam and nitrazepam with sodium 1,2-naphtoquinone 4-sulfonate, İstanbul Eczacılık Fak. Mec.,9, 37-42 (1973).
48. Amâl, H., Ateş, Ö., Salman, A., Bazı 4-aminoaçilantipirinler I, İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 10, 33-40 (1974).
49. Amâl, H., Gürsoy, A., Gökçek, D., Bazı 3-(aminoasetil) kumarin türevleri I, İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 10, 49-52 (1974).
50. Amâl, H., Gürsoy, A., Kreutzberger, A., Some Schiff bases of 1-aminoadamantane I, İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 10, 61 -66 (1974).
51. Amâl, H., Ateş, Ö., Salman, A., Bazı 4-Antipiroilalkilpiridinyum klorürler, İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 11, 158-166 (1975).
52. Amâl, H., Gürsoy, A., Gökçek, D., N Kumariniloksietilpiridinyum türevleri, İstanbul Eczacılık Fak. Mec.,11, 171-176 (1975).
53. Amâl, H., Demir, S., Spectrophotometric analysis of pharmaceuticals containing some tuberculostatics, İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 11, 214-220 (1975).
54. Amâl, H., Gürsoy, A., Kreutzberger, A., Some Schiff bases of 1-aminoadamantane II, İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 12, 8-20 (1976).
55. Amâl, H., Özkırmı, S., Fenotiyazin türevi bazı ilaçlar üzerinde çalışmalar I, İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 12, 100-119 (1976).
56. Amâl, H., Ateş, Ö., Salman, A., Bazı 4-aminoaçilantipirinler II, İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 12, 126 -131(1976).
57. Amâl, H., Gürsoy, A., Gökçek, D., Bazı 3-(aminoasetil)kumarin türevleri II, İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 12, 151-157 (1976).
58. Amâl, H., Özkırmı, S., Fenotiyazin türevi bazı ilaçlar üzerinde çalışmalar II, İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 13, 107-118 (1977).
59. Amâl, H., Baykara, S., Kloroasetiloksimetilbutazolidin ve bazı reaksiyonları, İstanbul Eczacılık Fak. Mec.,14, 21-26 (1978).
60. Amâl, H., Özkırmı, S., Fenotiyazin türevi bazı ilaçların fotodansitometrik metotla miktar tayinleri, İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 14, 122-128 (1978).
61. Amâl, H., Baykara, S., 4-Hidroksimetilfenilbutazonun bazı türevleri I, Ankara Eczacılık Fak. Mec., 9, 18-28 (1979).
62. Amâl, H., Baykara, S., 4-Hidroksimetilfenilbutazonun bazı türevleri II, Ankara

- Eczacılık Fak. Mec. 9, 29-44 (1979).
63. Amâl, H., Salman, S., Evren, N., Adrenalin miktar tayini için spektroskopik metod, İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 15, 87-89 (1979).
  64. Amâl, H., Ateş, Ö., Salman, A., Antipiriltiyazolil ve antipiriltiyazoloniil hidrazonların sentezi I, Doğa Bilim Dergisi Tıp.,4, 13-21 (1980).
  65. Amâl, H., Ateş, Ö., Salman, A., Synthesis of Antipyrilthiazolyhydrazones II, İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 16, 96-103 (1980).
  66. Amâl, H., Salman, S., Bayraktar, N., Studies on Clonazepam I, İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 16, 3-9 (1980).
  67. Amâl, H., Ateş, Ö., Salman, A., Synthesis of some Antipyrilthiazoly hydrazones III, İstanbul Eczacılık Fak. Mec., 17, 91-102 (1981).
  68. Kreutzberger, A., Kreutzberger, E., Sattler, H.J., Amâl, H., Gürsoy, A., Antibakterielle Wirk-stoffe VII. Die Aminomethinyirerung in der Reihe der Aminothiazole, J.Heterocycl.Chem., 19, 753 -755 (1982).

PROF. DR. HAYRİYE AMÂL'İN KİTAPLARI

1. Amâl, H., Gıdai Kimya Teknikleri (tercüme eser) (1944).
2. Amâl, H., Anorganik Farmasötik Kimya (teelif eser). I. Baskı. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınlarından. İsmail Akgün Matbaası (1947).
3. Amâl, H., Organik Farmasötik Kimya (teelif eser). I. Baskı. İstanbul Üniversitesi Yayın No. 499. Hüsnü Tabiat Matbaası (1951).
4. Amâl, H., Dutipek, H., İlaçların Analizi ve Preparasyon ve Sentezler Hakkında (teelif eser). İstanbul Üniversitesi Yayın No. 539. Osman Yalçın Matbaası (1953).
5. Amâl, H., Anorganik Farmasötik Kimya (teelif eser). I. Baskı. İstanbul Üniversitesi Yayın No. 330. İsmail Akgün Matbaası (1957).
6. Amâl, H., Farmasötik Kimya I (Anorganik Bileşikler ve Organomineraller) (teelif eser) İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayın No: 723 İsmail Akgün Matbaası (1957).
7. Amâl, H., Farmasötik Kimya II (teelif eser). II. Baskı. İstanbul Üniversitesi Yayın No. 915, Tıp Fakültesi No. 46. İsmail Akgün Matbaası (1961).
8. Amâl, H., Farmasötik Kimya I (teelif eser). III. Baskı. İstanbul Üniversitesi Yayın No. 1036. Eczacılık Fakültesi No. 1 İsmail Akgün Matbaası (1963); IV. Baskı, Baha Matbaası (1973).
9. Amâl, H., Farmasötik Kimya III. Aromatik Seri İlaçlar ve Antibiyotikler (teelif eser). I. Baskı İstanbul Üniversitesi Yayın no. 1139. Arı Matbaası (1965).
10. Amâl, H., Farmasötik Kimya II (Organik Kısım)(Alifatik ve Alisiklik seri) (teelif eser) III. Baskı. Kutulmuş Matbaası (1969);IV. Baskı, Baha Matbaası (1976).
11. Amâl, H., Kutlu, H., Farmasötik Kimya I (İnorganik Bileşikler ve Organomineraller). İstanbul Üniversitesi Yayın No. 1826. (1973).

SEVGİLİ HOCAM PROF. DR. HAYRİYE AMÂL

3 Nisan 2005 tarihinde aramızdan ayrılan sevgili hocam Prof. Dr. Hayriye Amâl'in ölüm yıl dönümü nedeniyle İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Mecmuasının bu sayısının kendilerine, bir şükran borcu olarak ithaf edilmesinden büyük bir mutluluk duymaktayım.

20.08.1965 yılında çıkmaya başlayan, uzun yıllar Prof. Dr. Rasim Tulus ve Prof. Dr. Asuman Baytop ile birlikte titizlikle redaksiyonunu yaptıkları bu mecmuanın düzenli olarak yayınlanmasında çok büyük emeği olan sayın hocam Prof. Dr. Hayriye Amâl İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi ile adetâ özdeşleşmiş, bu camiayla uzak-yakın ilişkisi olan herkesin en azından adını bildiği ve Eczacılık Fakültesi denilince ilk akla gelen kişidir.

Sevgili hocamız 1912 yılında İstanbul'da doğmuş, İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Eczacı okulunu bitirerek 1936 da aynı okulun, şimdi adı "Farmasötik Kimya Anabilim Dalı" olarak anılan İspençiyari Kimya Kürsüsünde asistan olarak meslek hayatına başlamıştır. 1942 yılında doktorasını tamamlamış, 1944 de doçent, 1950 de profesör unvanlarını almıştır. Bu arada Tıp Fakültesine bağlanan Eczacılık Okulunda, İspençiyari Kimya Enstitüsü Direktörlüğüne atanmış ve emekli olduğu 1980 yılına kadar kürsüsünün başında kalmıştır.

Eczacı Okulu'nun 1962 de Tıp Fakültesi'nden ayrılarak fakülte statüsüne geçmesinde de özveri ile çalışan Prof. Dr. Hayriye Amâl, 44 yıllık meslek yaşamına sayısız eczacılık öğrencisinin lisans eğitimleri yanı sıra 19 doktora, 68 orijinal çalışma, biri telif olmak üzere 11 kitap sığdırmış, bu kitapların genişletilmiş yeni baskılarını yapmıştır. Londra ve Berlin Eczacılık Fakültelerinde bilimsel çalışmalar yapan Prof. Dr. Hayriye Amâl Türkiye'de açılan diğer Eczacılık Fakülteleri de dahil olmak üzere Farmasötik Kimya Anabilim Dalının kurulması ve elemanlarının yetiştirilmesinde önder olmuştur. 1974 Türk Kodeksi'nin çıkarılmasında çok büyük emeği vardır. Bu nedenle 1975 yılında Sağlık Bakanlığınca takdirname ile ödüllendirilmiştir. Türk Eczacılar Birliği Yüksek Haysiyet Divanı Başkanlığını yıllarca yürütmüştür.

Kimyasal maddelerin zor sağlandığı harp yılları ve daha sonraki yıllarda zor koşullarda, günümüzde kolayca temin edebildiğimiz bileşikleri de sentezleyerek yapmış olduğu özgün bilimsel çalışmaları bugün hala atıflar almaktadır.

İngilizce , Fransızca ve Almanca dillerini bilen hocamız meslek hayatı boyunca çeşitli kademelerde yönetici olarak da görev yapmıştır. Farmasötik Kimya Anabilim Dalı Başkanlığı dışında , İ.Ü. Eczacılık Fakültesinin 1962 deki kuruluşundan 1978 yılına

kadar Eczacılık Fakültesinin değişmeyen senato üyesi olmuştur. Ayrıca Fakültenin ilk kadın dekanı da olan hocamız Eczacılık Bilimleri alanında ülkemizde doktora yapan doçent ve profesörlük unvanlarını alan ilk kadındır. Bu başarısı ile diğer Türk bilim kadınlara örnek olmuş ve yollarını açmış bir ulu çınardır. Yaşamı boyunca ülkemiz sorunlarını çok yakından izlemiş ve Atatürk İlke ve devrimlerinin yılmaz savunucusu olmuştur.

Bu ulu insanın önce öğrencisi sonra asistanı, doktora öğrencisi, doçenti, profesörü ve en yakın dostu olmanın onuruna eriştim. Kuşkusuz onun yokluğunu fazlası ile hissediyorum.

Uzun, sağlıklı ve başarılı bir yaşamı olan hocamız inanılmaz bir hafızaya sahipti. Hemen hemen bütün öğrencilerinin ad ve soyadını bilirdi. Okumayı severdi. Son zamanlarda gözündeki sorun nedeniyle eskisi kadar okuyamasa da yeni yayınları okur kitapları ve ülke sorunlarını bizlerle tartıştırdı. Diğer unutulmaz bir özelliği de farmasötik kimya gibi bir dersi şiirsel bir anlatımla belleklere yerleştirmesiydi. Sevgi doluydu. Çok disiplinli ve sert olmasına rağmen hem öğrencileri hem de çevresindeki diğer insanlarla sevgiye dayalı ilişkiler kurmayı başarabilmişti. Ben , birlikte çalıştığım sürece bir kez bile yüksek sesle konuştuğuna tanık olmadım. Ama ilişkilerinde çok ince bir mesafeyi korumayı başarır, bakışlarıyla ne demek istediğini çok iyi anlatırdı. Çok çekinilen ve dersinden zor geçilen bir hoca olmasına rağmen bu sevgi ilişkisini öğrencilerinin kalbine kazımayı başarabilmiş olduğunu onu son yolculuğunda yalnız bırakmayan kalabalığa bakarak bir kez daha gördüm.

Ben, isminin anlamını bu kadar güzel taşıyan bir başka insan tanımadım. Eğitime olan bağlılığı ve inancı ile maddi varlığının büyük bir kısmını eğitim amaçlı olarak bağışlamıştır. Sevgili hocamız hayatı boyunca hep doğru ve güzel işler yaptı; ülkesi için, bilim için, öğrencileri için çalıştı, onları aydınlattı. Yalnız bilimsel açıdan değil, engin kültürü ve sohbet yeteneğiyle de bizlere daima örnek oldu.

Eczacılık eğitim-öğretimi ve mesleğine çok büyük hizmetleri olan Prof. Dr. Hayriye Amal'in aramızdan ayrılması bizler için yeri doldurulamayacak büyük bir kayıptır. Anısı daima gönlümüzde yaşayacaktır. Kendisini saygı ve rahmetle anıyorum. Nur içinde yat hocam.

PROF. DR. AYSEL GÜRSOY
İstanbul Üniversitesi
Eczacılık Fakültesi Dekanı

PROF.DR.HAYRİYE AMÂL

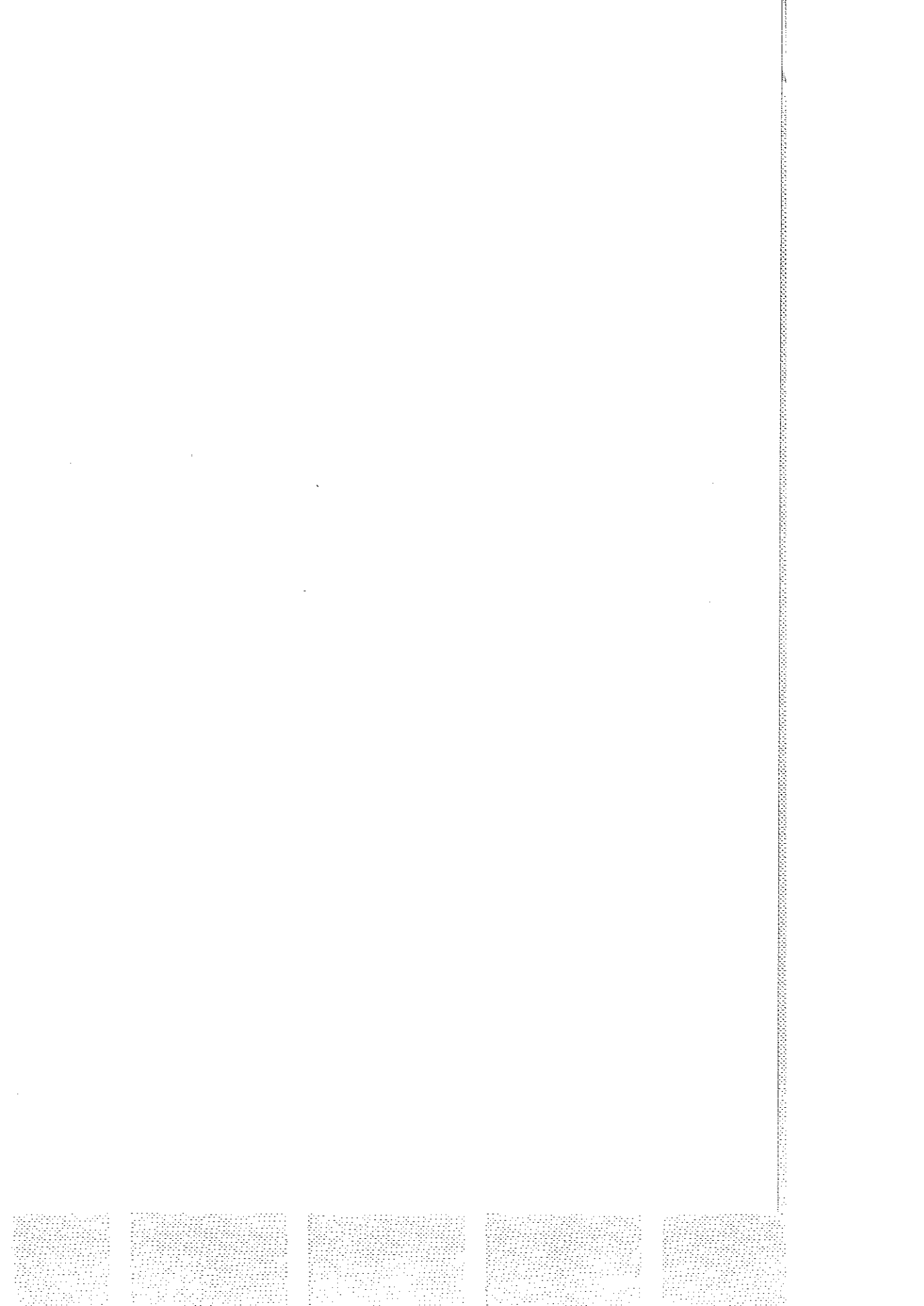
Prof.Dr.Hayriye Amâl'in ismi İstanbul Üniversitesi Eczacılık Okulu (1960'dan sonra Fakültesi) ismi ile özdeşleşmiştir. Türkiye'de dağılmış yaşı 40'ın üstündeki tüm eczacılar Prof. Dr. Amâl'in ismini saygı ve sevgi ile anarlar. Karizmatik bir şahsiyeti vardı, öğrencilerini inanılmaz bir şekilde ve daima olumlu yönde etkilemişti. Doktora yaptırdığı 19 öğrencisinden 11 tanesi Profesörlüğe yükselmiştir. Farmasötik Kimya Kürsüsünün (1980'den sonra Anabilim Dalının) hemen hemen kurucusu durumundadır. Bu kürsü gelişip, devasa bir Anabilim Dalı olmasını Prof. Amâl'a borçludur. Müthiş enerjisi, akıl almaz ikna yeteneği ile Farmasötik Kimyacılar bilimsel bir ruh aşlamayı başarmıştı. Bu bilim dalının imtihanlarının çok zorlu olmasına karşın, adilane yapıldığından şikayet eden öğrenci yok gibiydi. Prof. Amâl ileri yaşlarında bile yeniliklere açık olmuş, yeni bilgilerin verildiği kurslara katılmış ve yenilikleri öğrenip derhal uygulamaya başlamıştı. Prof. Amâl 2. Cihan Harbi sonrası Türkiye'sinde bilimsel araştırmalar yapmış, yapabilmiş ve yaptırmıştı.

Görünüşü, davranışları ve yaşantısı ile tam bir bilim kadınıydı. Uzun, saygın ve başarılı bir hayatı oldu.

Kendisine 4 Nisan 2005'de güneşli bir günde ve saygılarımızla veda ettik.

Onun yaşamı tüm gençlere örnek olsun.

PROF.DR.AYHAN ULUBELEN
İ.Ü. Eczacılık Fakültesi Emekli Öğretim Üyesi

HOCAM HAYRIYE AMÂL İLE BİR AKŞAM YEMEĞİ SOHBETİ

1995 yılında Üniversite Öğretim Üyeleri Derneği'nin yönetim kurulu olarak eski dönemlerdeki üniversiteleri ve üniversite hayatını anlatmak üzere, zamanının tanınmış ve önemli öğretim üyeleri ile söyleşi yapmayı ve yayın organımız Bülten'de yayınlamayı kararlaştırdık. Bu bağlamda ben de bir dönemi belgelemek üzere hocam Prof. Dr. Hayriye Amâl ile bir söyleşi yapmayı planladım. Hayriye Amâl hoca yalnız öğrencileri tarafından değil başka fakültelerdeki öğretim üyeleri ve hatta öğrenciler tarafından da çok iyi tanınırdı. Hatta birçok defa Hayriye Hanım için "sizin meşhur bir hocanız vardı" sorusuyla karşılaşmışım. Kıt notu olan, sınavlarında şansın asla etkili olamayacağı ama bir o kadarda iyi ders anlatan, hem çok çekinilen hem de çok sevilen ve sayılan bir hocamızdı Hayriye Amâl. Anfideki derslerinin çok kalabalık olduğunu ve çıt çıkmadan ders dinleyip not tuttuğumuzu hatırlıyorum ve şimdiki gibi tepegöz ve barkovizyon yoktu ve hocamız tahtalar dolusu formülleri ezbere yazardı. Biz de hayranlıkla onu izlerdik. Tabii o dönemde kadın Prof. sayısı çok fazla değildi onun için de kadın öğretim üyelerine özenilerek ve daha farklı bir merakla bakılırdı. Hayriye Hanım'ın özel yaşantısı ile ilgili hiç bir bilgimiz yoktu ama bir gün evleneceği haberi duyuldu. Tabii öğrencilerin abartılı söylentileri ile gerçeğin hiçbir ilgisinin olmadığını yıllar sonra öğrendim. Hayriye Amâl hocam İ.Ü. Eczacılık Fakültesinde benim doktora ve doçentlik jürilerimde de bulundu. Başarımlarım onun tarafından takdirini çok onurlandırır. O dönemlerde bir kürsüde bugünkü ifadeyle anabilim dalında ancak bir tane Prof. olduğu için sınav jürilerine fakülte'deki diğer kürsülerin öğretim üyeleri de mecburen seçilirdi. Dolayısıyla adayın işi çok zordu, jürideki öğretim üyelerinin varsa kitabı, yoksa notlarını iyice öğrenmek gerekirdi. Bu söyleşiyi, hocam Prof. Dr. Hayriye Amâl'in öğrencilik ve öğretim üyeliği yıllarındaki, öğrenciler ve hocalar arası ilişkileri, yani o yıllardaki üniversite yaşantısını öğrenmek için yapmıştım. Zira Hayriye Hanım'la yaklaşık aynı yıllarda öğrencilik ve hocalık yapmış edebiyat fakültesindeki profesör arkadaşlarımla çok renkli yaşantılarını dinledikçe acaba o yıllarda fen bilimlerinde hayat nasıldı diye düşünürdüm.

Telefon edip söyleşi teklifimi hocama ilettim, sonra yerini kararlaştırdık ve kendisini Maltepe'deki evinden aldım ve Moda'daki Koço Lokantasına gittik. Bir sonbahar akşamı şaraplarımızı yudumlarken yaptığımız bu çok keyifli sohbet gece yarısına kadar sürdü. Sohbetin bir kısmı Bülten'de yayımlandı. Diğer kısmı iki kadın arkadaş sohbetiydi. Üniversite yıllarına ait doğrusu çok ilginç veya bugünkünden çok farklı fazla bir bilgi edinemedim. Hayriye Hanımın hatırlayıp anlattıkları şunlardı;

" O yıllarda İ.Ü. Tıp fakültesine bağlı Eczacılık Okulu'na sınavsız öğrenci alınır ve 30 kişilik sınıflarda eğitim görürdük. Ancak bugünkünden farklı olarak, kız öğrenci sayısı sınıfın üçte birini oluştururdu ve okulun eğitim kadrosunda 2 Türk, 2 Alman

profesör ve 5 asistan vardı” diye özetledi öğrencilik yıllarını Hayriye Amâl ve özellikle hatırladığı hocaları arasında seçmeli genetik dersini veren Prof. Dr. Heilbraun'un olduğunu söyledi.

“ Derslere bütün öğrenciler devam ederdi, boykot falan olmazdı. Ders ve laboratuvar dışında öğrenci-hoca sohbeti pek yoktu, hatta öğrenciler arası arkadaşlık ancak ikinci yılda başlardı. Tabii ilerleyen yıllarda sınıftaki öğrenci sayısı azaldıkça öğrenciler arası samimiyet artardı, en çok hep birlikte okulun karşısındaki çınarın altındaki kahvede otururduk ” dedi ve muzipçe gülerek “bazen sinemaya gitmek veya farklı birşey yapmak istersek okula gitmezdik, düpedüz kaçardık. O yıllarda öğrencilerin idareye veya hocalara karşı protestoları olmazdı. Sadece bir kez tüm öğrenciler sınava girmeyerek sınav saatini geciktirmiştik. Devrim tarihi dersleri çok geç saatlere konurdu, ders ve laboratuvar çalışmasıyla geçmiş günün sonunda çoğu öğrencilerin derste uyukladığını hatırlıyorum” diye ilave etti.

“1939 yılında asistan olduğumda maaşım 40 lira 500 kuruştı. Bu maaşla rahat yaşıyor ve bütün ihtiyaçlarımı karşılayabiliyordum, ailemden hiçbir yardım almıyordum. Doçent maaşı olarak 80 lira almaya başlayınca doğrusu kendimi çok zengin hissetmiştim. Zaten bugünkü gibi bir tüketim ortamı olmadığı için rahat rahat ihtiyaçlarımızı karşıladık. Hatta para biriktirirdik. Birikimlerini ev almak için ailelerine veren veya aile geçimine katkıda bulunan veya bu maaşla kardeşlerini okutan arkadaşlarımı hatırlıyorum” diyor.

“O yıllarda öğretim üyeleri arasında sürtüşmeler, bugünkü gibi sözlü çatışmalar olur muydu?” soruma cevabı “ Hocalar arasında kadro ve bütçe sürtüşmeleri olurdu, bazen dargınlıklar aylar sürerdi. 1948 yılında doçent temsilcisi olarak katıldığım İ.Ü. Profesörler Kurulu'nda beni hayrete düşüren bir olayı hatırlıyorum. Prof. Dr. Tevfik Sağlam ile Prof. Dr. Fahrettin Kerim arasında geçen bir tartışmada, Prof. Kerim'in sandalyeyi kapıp havaya kaldırıp salladığını, diğer profesörlerin olaya müdahale ederek orasının bir mahalle kahvesi olmadığını hatırlatmaları üzerine Prof. Kerim'in sakinleştiğini hatırlıyorum” oldu. Sonra durumun bugün daha da kötü olduğunu ve giderek siyasi boyut kazandığını üzülerken konuştuk.

Prof. Dr. Hayriye Amâl, uzun yıllar İ.Ü. senatosunda görev aldığını, 11 ay gibi kısa bir dönem dekanlık yaptığını ancak bu dönemdeki bürokratik işlemlerden haz etmediğini ve bütün vaktini aldığı için araştırmalarına dönmeye karar verdiğini söyledi. Ben de kendisine “hocam eminim dekanlıktan ayrılmanıza canınızı sıkacak başka olaylar etkili olmuştur” dediğimde, gülümseyerek “haklısın, dekanlık bir tercih meselesi, ben araştırmalarımı tercih ettim” dedi.

Kadın öğretim üyesi olarak farklı bir davranış ile karşılaştınız mı? diye sorduğumda, önce biraz düşündü ve sonra “hayır karşılaşmadım, ben hakkımı savunurdum. O yıllarda

feminizm bilinci yoktu, herkes kendini savunurdu. Ama ben hem evde hem de çalışma hayatımda her zaman çok saygı ve sevgi gördüm. Öğrencilerim, asistanlarım şimdi artık hepsi hoca oldular ama hala beni sık sık ararlar ve ilgilenirler. İlişkilerimiz bir aile gibidir ben de onları çok severim. İstanbul dışında yaşayan iş gücü sahibi bazı eski öğrencilerim de beni hala ararlar” diye yanıtladı. Doğrusu ben de çok özendim “hocam bunun sırrı nedir?” diye sorduğumda gülümseyerek baktı ve ellerini açarak “bilmiyorum, ben şanslıyım” dedi.

Özel hayatı ile ilgili sohbetimizde, çok mutlu bir evlilik yaşadığını, eşinin çok anlayışlı, sevecen bir insan olduğunu, hiç kavga etmediklerini, her istediğinin yerine getirilmeye çalışıldığını, ev işi yapmadığını ve hiç yemek pişirmediğini, yemek pişirmek için eve birinin geldiğini anlattı. Yani karşılıklı sevgi ve saygıya dayanan az rastlanan bir beraberlik. Eşini kaybettikten sonra, çok zor günler yaşadığını, tesellisinin mutlu anları olduğunu söyledi.

Hayatı dolu dolu geçmiş bu insana “şimdi neler yapıyorsunuz, vaktinizi nasıl geçiriyorsunuz?” diye sorduğumda, “okumak başlıca zevkim” dedi. Ayrıca kendine çok keyifli bir uğraş bulduğunu, Kadıköy'deki kitapçılara gittiğini orada uzun zaman geçirdiğini, zaten kitapçılarla ahabap olduğunu ve sohbet ettiklerini anlattı. Bu sohbetin bitmesini istemiyorduk. Ama zaman hızla ilerlemişti. Tabii ben ona soruları sorarken o da bana soruyordu. Burada kısaca vermeye çalıştığım bu sohbet gece yarısına kadar sürdü. O kadar hoşumuza gitmişti ki bunu mutlaka tekrarlayalım istedik. Daha sonra karşılaştığımızda da bu isteğimizi hep yineledik. Ama ne yazık ki gerçekleştiremedim. Yaşı ne olursa olsun, hayat dolu bir insandı, ben ona ölümü yakın görmemişim, yanılmışım.

PROF. DR. AYL A ZIRH GÜR SOY
M.Ü. Eczacılık Fakültesi Emekli Öğretim Üyesi

